

WAARDE VAN GBDA

**VANUIT EEN
LANDSCHAPPELIJK
PERSPECTIEF**

25 JUNI 2026

LANDSCHAPSBEHEER FRIESLAND

- Stichting
- 17 betrokken medewerkers
- 4 hoofdthema's
 - Agrarisch cultuurlandschap
 - Biodiversiteit en monitoring
 - Erfgoed en cultuurhistorie
 - Samenleving en vrijwilligers

WAARDE VOOR NATUUR, LANDSCHAP EN SAMENLEVING

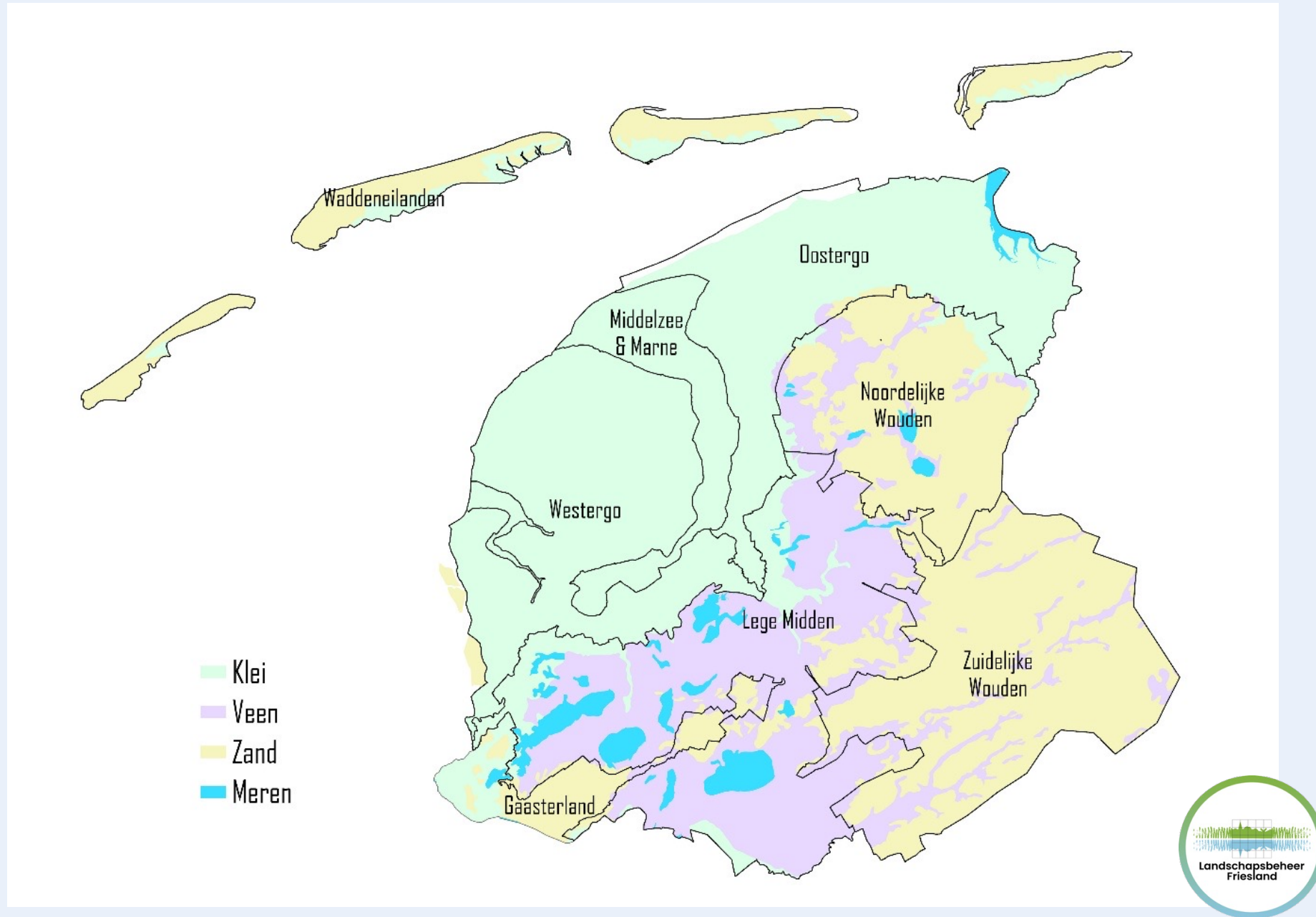
- Het verdwijnen van ecologische corridors en leefruimte voor soorten in het agrarische gebied
- Denkend vanuit de opgaven, is de claim op de ruimte enorm en is het landschap de vergaarbak waarin alles samenkomt
- Friesland kent een rijke variatie aan landschapstypen, maar de verscheidenheid tussen landschapstypen verdwijnt

Moshommel

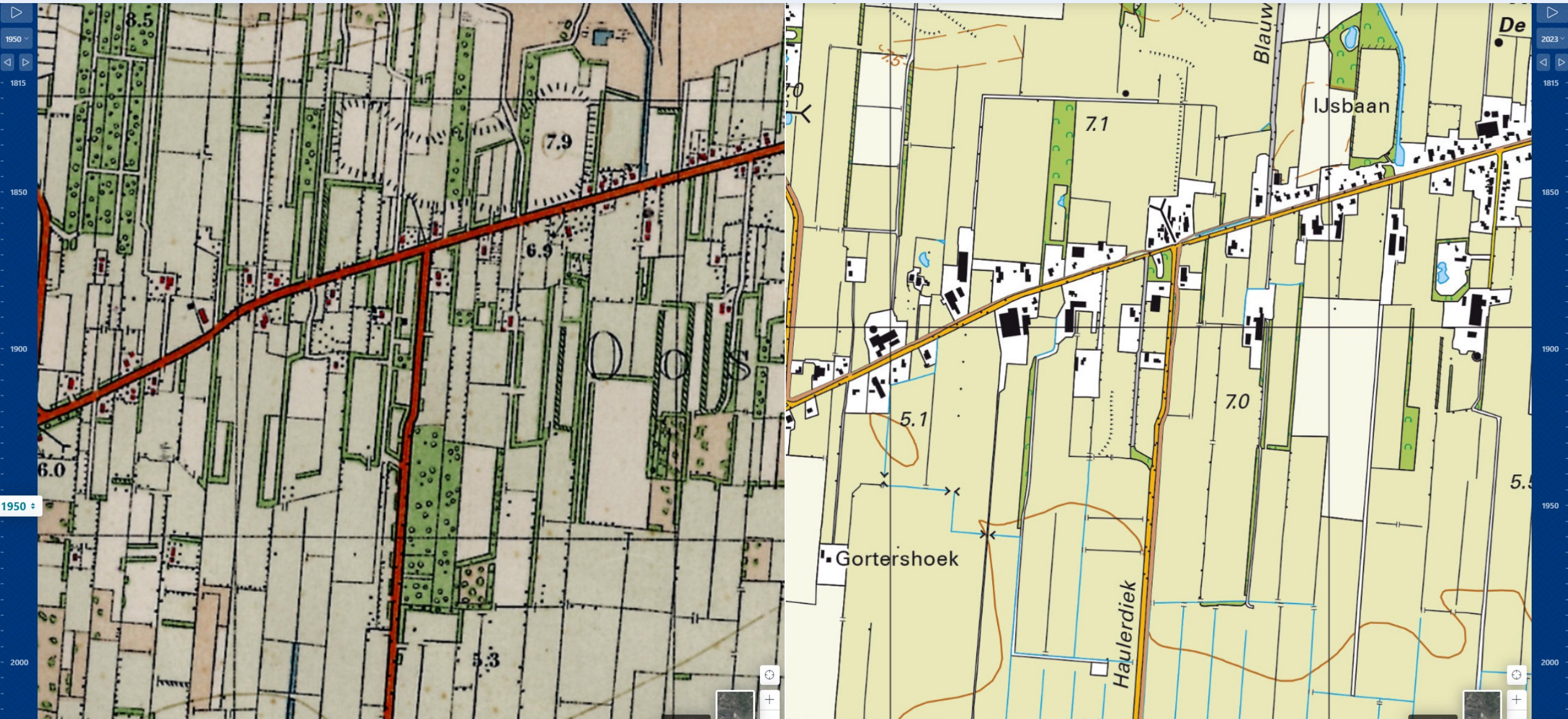
OERCULTUURLANDSCHAPPEN FRYSLÂN

STREEKEIGENHEID

VERDWIJNEN VAN LANDSCHAPSELEMENTEN

BIODIVERSITEIT IN LANDSCHAPSELEMENTEN

Kwalitatief 'slecht' element

Kwalitatief 'goed' element

HOE?

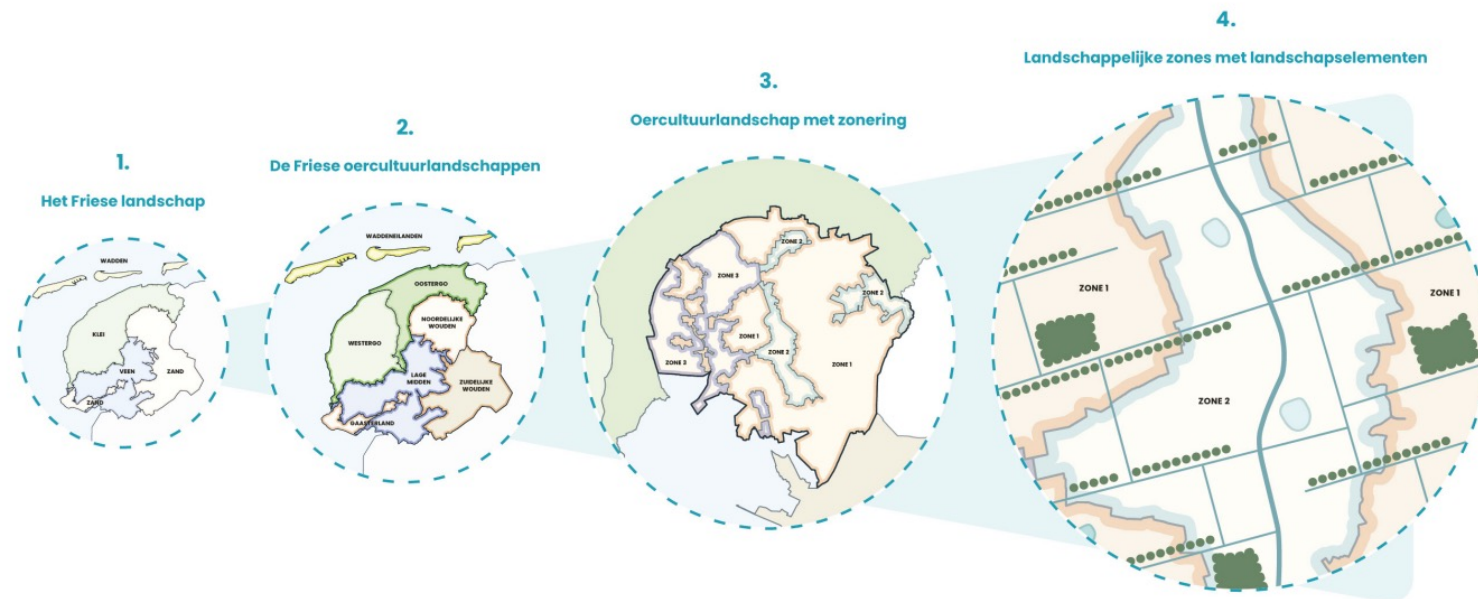
- Basis kwaliteit agrarische natuur en landschap
- Mei it Ferline Foarút – Met het verleden vooruit

Doel **BKN** (kennisdocument Samen voor Biodiversiteit, 2024): *dat (voorheen) algemene soorten algemeen kunnen blijven, of weer kunnen worden, door de basiscondities op orde te brengen.*

- 1. Milieucondities (abiotiek):** Voldoende schone lucht, voldoende en schoon water en een gezonde bodem.
- 2. Landschappelijke condities:** Een landschap met voldoende natuurlijke elementen zoals bossen, struwelen, sloten, bermen, perceelsranden en houtwallen, die de juiste samenhang, structuur en samenstelling hebben > connectiviteit en GBDA.
- 3. Beheer:** Beheer en gebruik van het landschap dat de biodiversiteit ondersteunt en faciliteert > kwaliteit.

Gele kwikstaart

BKNL in beeld: Friese steden en dorpen

Bedrijventerreinen

- Bedrijventerreinen bieden volop ruimte aan lokaal passende natuurwaarden.
- Met elementen als struweel, bloeiende bomen, overhoekjes, kruidenrijke grazige vegetaties, natuurlijke waterpartijen vormen ze biodiversiteits hotspots en vaak ook belangrijke schakels tussen buitengebied en stedelijke omgeving.

Bosjes en lijnvormige (weg)beplanting

- Kleine bosjes, bosstroken en lijnvormige (weg) beplanting vormen een samenhangend netwerk. Een variatie aan boom- en struiklagen creëert een ecologisch rijk stad- en/of dorplandschap dat voedsel, dekking en leefruimte biedt aan tal van andere soorten.

Bermen

- Kruidenrijke berm, randen en overhoekjes langs wegen, fiets- en wandelpaden stimuleren de soortenrijkdom en zijn belangrijke elementen in een biodiversiteits netwerk.

Heggen

- Heggen op en langs erven, bedrijven, wegen en paden is ruimte voor soorten- en structuurrijke heggen. Ze bieden voedsel en dekking en dragen bij aan een samenhangend netwerk van stedelijk groen.

Gebouwen

- Natuurinclusief bouwen en renoveren zorgt voor blijvend ruimte voor gebouwbewonende soorten. Natuurlijke structuren in stad en dorp bieden voedsel en vormen verbindingroutes van en naar het buitengebied.

Tuinen

- Tuinen met kruidenrijke vegetaties en andere natuurlijke structuren zorgen voor voedsel, dekking en leefruimte. Ze versterken het biodiversiteits stedelijke landschap, zeker in aansluiting op andere biodiversiteits elementen als bermen, wadi's en parken.

Bosjes etc.

- Bosjes, bosstroken en laanbeplanting dragen bij aan een samenhangend netwerk en bieden voedsel, dekking en leefruimte. Variatie in soortensamenstelling en structuur vergroot de ecologische waarde.

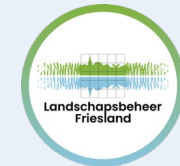
Vaarten, wijken en grachten

- Met een natuurlijke inrichting van water en oever bieden watergangen in dorpen en steden leefgebied aan allerlei soorten. Ook vormen ze belangrijke verbindingroutes met het buitengebied.

Parken

- Parken met daarin met een diversiteit aan natuurlijke natte en droge elementen zoals vijvers, solitaire bomen, struiken/struweel, heggen en hagen, overhoekjes, en kruidenrijke vegetaties kleuren het stad- en/of dorplandschap. Door aan te sluiten op andere biodiversiteits elementen in de bebouwde omgeving én het buitengebied ontstaat ecologische samenhang.

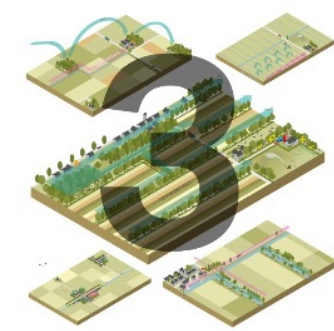

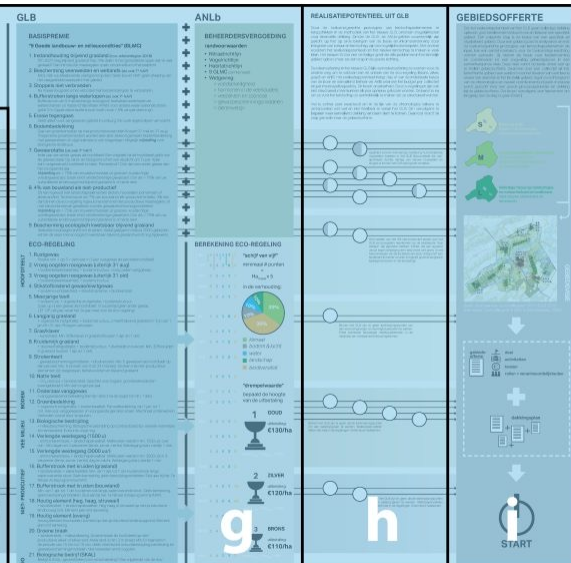
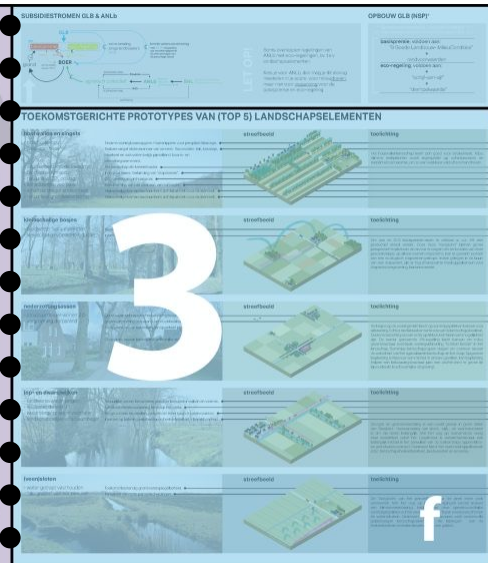
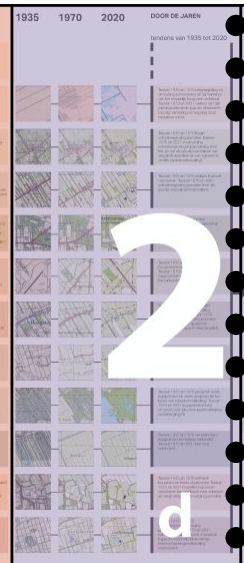
MET HET VERLEDEN VOORUIT

LANDSCHAPSHISTORISCHE ONDERLEGGER

In het kader van het project *Mei it ferline foarút* (Met het verleden vooruit) hebben [Werkend Landschap](#) en [Landschapsbeheer Friesland](#) in 2022 een nieuwe methodiek ontwikkeld. Met deze methodiek wordt met behulp van landschapshistorisch- en ontwerpend onderzoek het verleden van een gebied schematisch in kaart gebracht. Wij noemen dit: *de Chronologica* van het landschap. De uitkomst van de methodiek is een set van inspiratiebeelden die helpt om met een frisse blik naar de toekomst te kijken. De methodiek is herhaalbaar en opschaalbaar en daardoor van grote waarde om met kennis van het verleden naar de toekomst te kijken. Dit helpt beleidsmakers, bestuurders en grondeigenaren bij de ontwikkeling van een toekomstplan voor hun gebied.

Toekomst

SAMEN WERKEN AAN DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST

- Samen met gemeenten, Provincie, de collectieven, BoerenNatuur, agrariërs en particulieren werken we aan het herstel, behoud en de (door)ontwikkeling van ons landschap
- Hoe? Door onze kennis van historische landschappen in te zetten om actuele opgaven rond natuur, klimaat en water gezamenlijk aan te pakken.

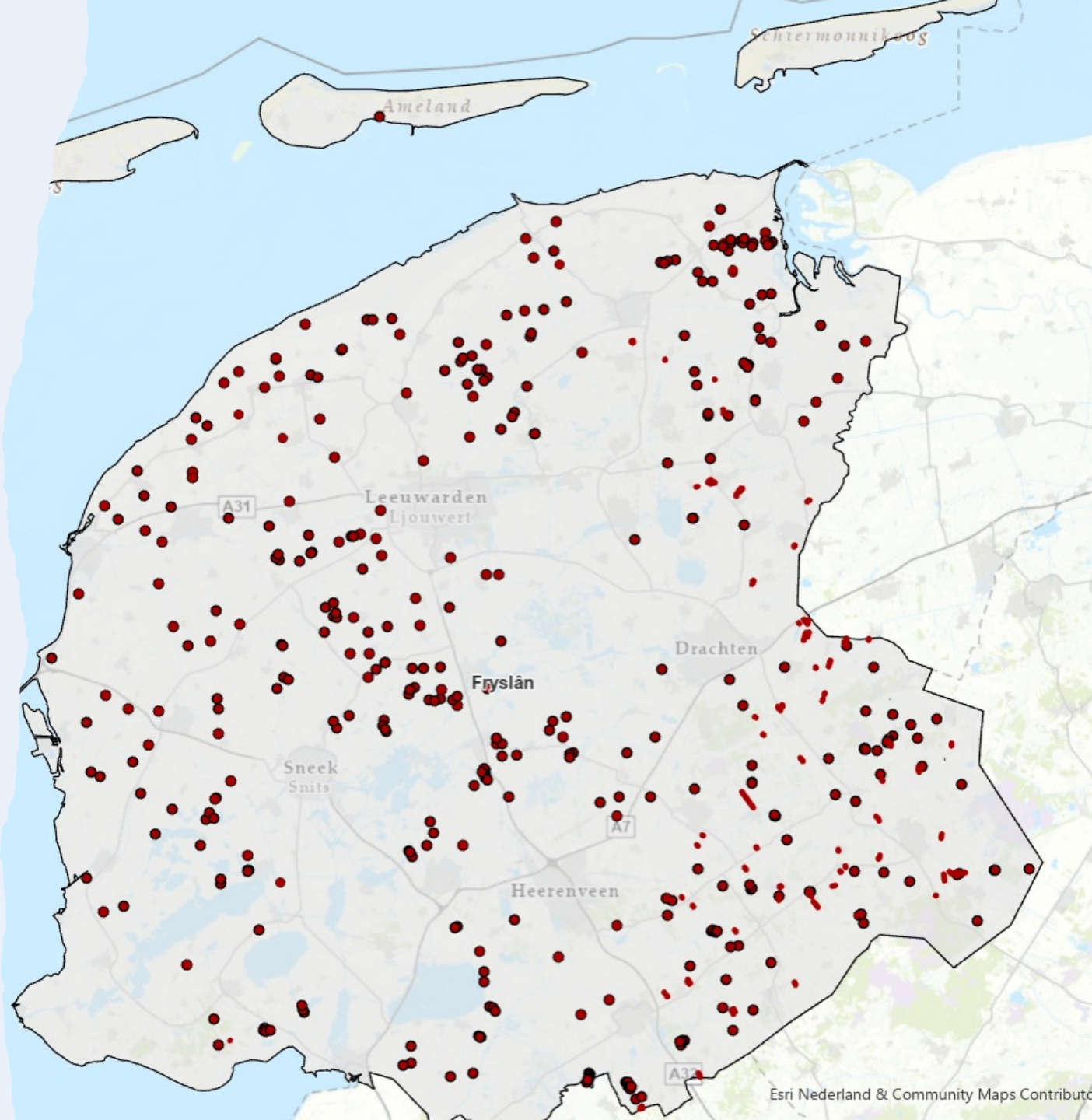

Bont zandoogje

TOTAAL

Akkerranden	33,65 ha
Natuurvriendelijke oevers	5,6 km1
Duikers	92 st
Opgaande beplanting	
<i>Lijnelementen</i>	20,5 km1
<i>Bosjes</i>	1,76 ha
<i>Poelen</i>	14 st
<i>Solitaire bomen</i>	43 st
Drenkpoelen	7 st
Erven & States	199 st
Opvaarten	4 st
Túnwallen	125 m1
Dijkbiotoop	1 st
Kruidenrijk greppelland	156 ha en 38 km1 greppels
Bomen, struiken en fruitbomen	156.600 st

COMPLEXITEIT VAN REGELINGEN

Elke regeling heeft zijn eigen kaders

GLB-NSP, Groepsvrijstellingsverordening Landbouw eigen regelingen

Provincie Fryslân.

- Hoge administratieve lasten en uitvoeringsdruk
- Tariefstelling (Integrale kostensystematiek: toegestaan, niet toegestaan, alleen voor kennisinstellingen, etc.)
- Aanvragen kost veel tijd. Deze kosten worden niet altijd vergoed.
- Lange voorbereidingstrajecten leiden tot korte uitvoeringsperiodes

GEVOLG: minder efficiënt gebruik van middelen en vertraging in de aanleg en herstel van elementen.

ONZE OPROEP

Vereenvoudig en harmoniseer de regelgeving en uitvoeringskaders,
met als doel om de uitvoerbaarheid te verbeteren, administratieve
lasten te verlagen en daarmee juist de effectieve en meer flexibele
aanleg van landschapselementen te vergroten.